»Mannen i valvet«
Evert Lundquist, olja på duk, 1982

Åsa Magnusson

På promenad med Evert

Under ett jullov i början av nittiotalet fick jag tillfälle att träffa familjen Lundquist som bodde ute på Lovö. Jag städade och stekte köttbullar medan Evert satt vid köksbordet och berättade om Evert Taube, Karin Boye och andra konstnärer han hade träffat. Efter måltiden ville han ta en promenad till sin ateljé. Evert var gammal och jag höll honom under armen medan vi promenerade genom allén som ledde till hans ateljé. Så snart vi kom in letade han fram några skisser och studerade dem i det svaga vinterljuset. På ett staffli stod en påbörjad tavla som han vandrade några varv kring. Sedan gick vi tillbaka.

Ordet ›promenera‹ kommer av fornfranskans *pormener* som är en sammansättning av *por* – ›runt‹ och *mener* – ›föra‹. Att promenera är att föra, eller föras runt. Ibland i bokstavlig betydelse, som när man går, ibland i abstrakt betydelse, som när en konstnär eller författare leder oss in i nya, eller delvis redan bekanta, domäner.

I *Bekännelser* för den medeltida filosofen och kyrkofadern Augustinus ett långt resonemang kring tid. Han vill rikta människans uppmärksamhet från ett jagande efter förgängliga mål i tiden, mot det egna medvetandet och dess roll i vår uppfattning av temporalitet. Varken det förflutna eller framtiden existerar, menar han, och egentligen vore det riktigare att tala om närvaron av förfluten tid, närvaron av nutid och närvaron av framtid. Dessa finns i själen och skulle kunna beskrivas som minnet, iakttagelsen och förväntan.

Med språket som verktyg öppnar Augustinus en aspekt av verkligheten, synliggör den sköra gräns mellan det vi uppfattar tillhöra verkligheten och oss själva. I den lilla skriften *Je ne sais ce que je vois qu'en travaillant* (Det är bara när jag arbetar som jag verkligen ser), beskriver den schweiziska skulptören Alberto Giacometti sitt sätt att arbeta. I texten, som är en intervju i form av en monolog, och ursprungligen publicerades i den svenska tidskriften *Konstrevy* i början av femtiotalet, berättar Giacometti om hur det är först när han arbetar som världen blir synlig.

Samma känsla av att världen undan för undan håller på att avtäckas får jag när jag möter Evert Lundquists bilder. Första gången jag såg dem var på en utställning i mitten av åttiotalet på Thielska galleriet. Jag minns hur färgerna skulpterade fram tingen, som framstod som personligheter, vilka för första gången visade sig i rummet.

Några år senare, när jag var elev vid Grafikskolan Forum i Malmö, hade jag då och då upplevelsen av att bilderna som långsamt framkallades i etskaret, eller i mörkrummet, gav mig tillgång till en aspekt av tillvaron som inte hade varit tillgänglig på annat sätt.

Vintern 2010 är jag på väg till Moderna museets Evert Lundquist-utställning. Människorna håller hårt i sina kappor när de går över skeppsholmsbron. Ett blekt vinterljus letar sig ner mellan trädkronorna och följer mig in i utställningslokalen. Väl inne möts jag av Everts bilder som trotsar kylan, slår hål på det bleka ljuset. De tjocka färgsjoken frammanar en verklighet där tingen visserligen visar sig, men hela tiden tycks redo att dra sig undan, försvinna för den ouppmärksamma betraktarens blick. Förutsättningen för den absoluta närvaron är frånvaron, precis som Augustinus framhåller i sitt resonemang om tid. Utan minne och förväntan skulle inte den intensiva upplevelsen av nuet kunna framträda så starkt för oss. På samma sätt är det verkliga tinget en förutsättning för att det målade tinget ska visa sig, samtidigt som frånvaron av det förstärker vårt intryck av närvaro.

I konstnärens arbete, som kan innefatta allt från den dagliga promenaden till ateljén till närvaron vid staffliet, blir världen synlig. Jag tror att det var det som var drivkraften för Evert den där vinterdagen för nästan tjugo år sedan när vi promenerade genom blåsten till hans ateljé; att upptäcka världen. ■